

1

Professioneel statuut in het vo ervaringen en tips

De Wet Beroep Leraar en Lerarenregister heeft tot doel leraren meer ruimte en zeggenschap te geven over de uitoefening van hun beroep. Het gaat dan om zeggenschap over vakinhoud, didactiek, pedagogiek, het beoordelen van prestaties van leerlingen en het onderhouden van hun bekwaamheid. De afspraken die school en docenten maken over de inrichting van deze zeggenschap, leggen ze vast in een professioneel statuut.

Het schooljaar 2017-2018 was het invoeringsjaar van dit statuut. Sinds 1 augustus 2018 is elke school in het

voortgezet onderwijs verplicht om een professioneel statuut te hebben.

In 2019 heeft Voion laten onderzoeken hoe het staat met de invoering van het professioneel statuut. Daarnaast heeft Voion in een pilot (2017-2019) tien scholen ondersteund bij de totstandkoming van een professioneel statuut. Deze infographic laat, op basis van het onderzoek en de pilot, zien welke ervaringen zijn opgedaan en welke tips er zijn om het professioneel statuut een blijvend waardevolle plek in de schoolorganisatie te geven.

GELEERDE LESSEN

Zowel uit de pilots die Voion heeft begeleid als uit het onderzoek kunnen een aantal lessen worden geleerd, die scholen behulpzaam kunnen zijn bij de verdere invoering en doorontwikkeling van het professioneel statuut.

Sluit aan bij wat er is

Het professioneel statuut hoeft niet vanaf nul te worden opgebouwd. Zaken die al goed zijn geregeld binnen de school, kunnen als basis dienen. Het vertrekpunt voor het proces om te komen tot een professioneel statuut verschilt per school en is mede afhankelijk van de mate waarin de school haar missie, visie en beleid heeft geformuleerd.

Geen blauwdruk

Per school kan het professioneel statuut een ander accent krijgen, afhankelijk van de wijze waarop de school invulling geeft aan de medezeggenschap. De ene school zal in het professioneel statuut meer nadruk leggen op de autonomie van leraren, in lijn met de kaders van het schoolbeleid, terwijl de andere school meer aandacht heeft voor de invloed van de leraren op het schoolbeleid rond voor leraren relevante zaken. De vorm is vrij. In verschillende schoolgemeenschappen heeft men gekozen voor kader afspraken die per school nader worden ingekleurd. Bij andere voor formeel uitgeschreven statuten. Ook wordt een professioneel statuut soms vormgegeven in een film.

Draagvlak in de organisatie

Zorg voor breed draagvlak in de organisatie, zowel onder docenten, schoolleiders als schoolbestuur, en onderwijsondersteunend personeel. Draagvlak kan worden bevorderd door duidelijk te maken wat het nut is van het professioneel statuut, bijvoorbeeld door het professioneel statuut te verbinden aan actuele thema's, zoals werkdruk. Sluit aan bij interesse van docenten en zij die actief willen meedenken. Initiatieven waar leraren samen optrekken met bestuur en directie blijken succesvol. Voorkom een top-down benadering. Informeer of betrek ook ouders. En zorg voor een goede trekker van het gehele proces.

Een dynamisch statuut

Het professioneel statuut moet dynamisch zijn, door het periodiek te evalueren en waar nodig aan te passen. Voorkom dat het professioneel statuut te ambtelijk of te procedureel wordt. De pilotscholen zien hun professioneel statuut niet als een statisch document, maar als een stuk dat periodiek onderhoud verdient.

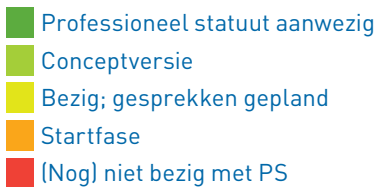
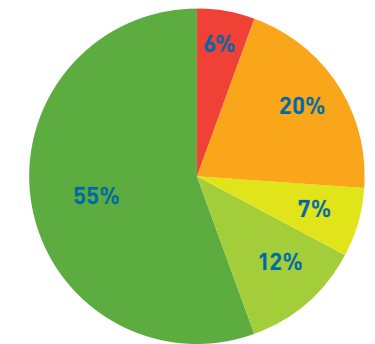
Proces is belangrijker dan het resultaat

Neem er de tijd voor. Het professioneel statuut is niet iets dat je binnen twee of drie sessies afrondt. Het moet echt tot een gesprek leiden. Ga in dialoog om te onderzoeken wat er in het professioneel statuut moeten komen. Uiteindelijk is het proces belangrijker dan het product.

Resultaten uit onderzoek

INVOERING

Volgens een meerderheid van de respondenten (55%) is bij hen op school een professioneel statuut aanwezig (voorjaar 2019). 45 procent geeft aan nog geen professioneel statuut te hebben (zie figuur 2.1). Van deze scholen is iets minder dan 10 procent (6 scholen) niet of nauwelijks begonnen. Verder zitten eenentwintig scholen in een opstartende fase.

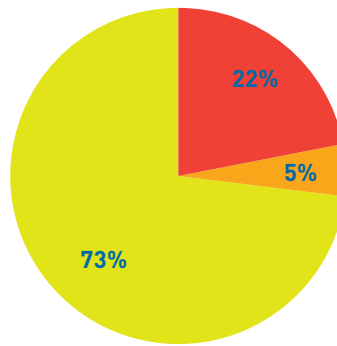

Bron: Voion enquête onder schoolleiders (SEOR, 2019)

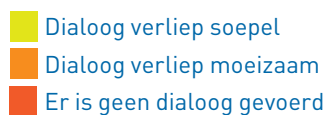
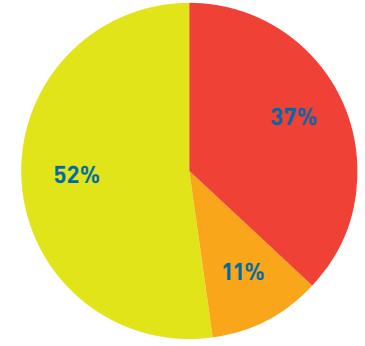
BELANG VAN DIALOOG

Om tot een professioneel statuut te komen is het van belang dat docenten en schoolleiding met elkaar in gesprek gaan over wat zij willen op het gebied van de professionele ruimte voor de docenten. Naar de mening van de schoolleiding verloopt in de meeste gevallen de dialoog soepel.

Scholen met professioneel statuut (N=59)

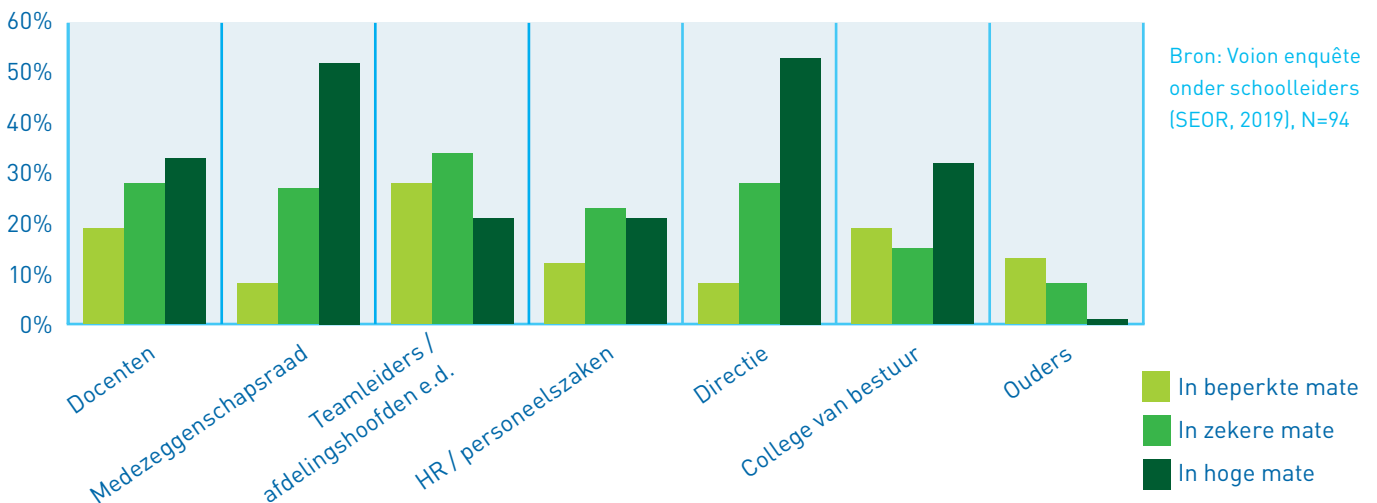
Scholen zonder professioneel statuut (N=44)

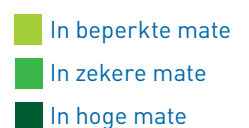
Bron: Voion enquête onder schoolleiders (SEOR, 2019)

BETROKKEN PARTIJEN

Er is een grote diversiteit in de mate waarin verschillende belanghebbenden zijn betrokken bij het proces en de inhoud van het professioneel statuut. Dat de directie in de meeste gevallen in belangrijke mate betrokken is, is in lijn met de bedoeling van de wetgever. De medezeggenschapsraad hoeft formeel niet betrokken te zijn. Opvallend is het nog relatief lage percentage betrokken docenten. Het professioneel statuut gaat immers over hun professionele ruimte, inbreng en ontwikkeling.

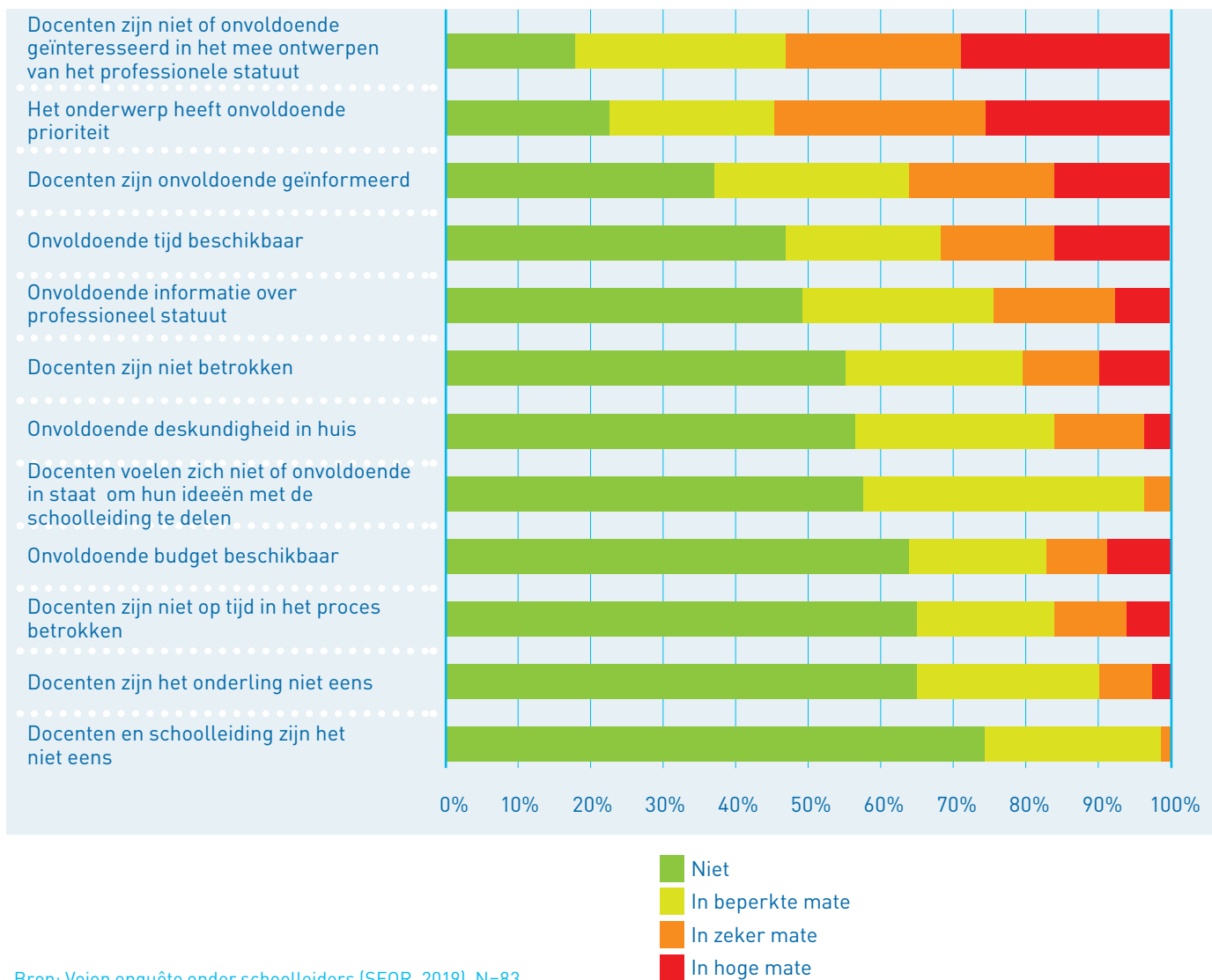
Bron: Voion enquête onder schoolleiders (SEOR, 2019), N=94

3 Professioneel statuut in het vo ervaringen en tips

BELEMMERINGEN

Belemmeringen hebben zich (volgens de schoolleiders) in beperkte mate voorgedaan, waarbij gebrek aan interesse, prioriteit, informatie en tijd de boventoon voeren.

Bron: Voion enquête onder schoolleiders (SEOR, 2019), N=83

4 Professioneel statuut in het vo ervaringen en tips

INHOUD

Welke onderwerpen zijn in het professioneel statuut vastgelegd of is men van plan daarin vast te leggen? Zeggenschap over de eigen professionele ontwikkeling van de docent, zeggenschap over de inhoud van de lesstof en de wijze waarop de lesstof wordt aangeboden zijn de belangrijkste thema's die schoolleiders in het professioneel statuut willen vastleggen.

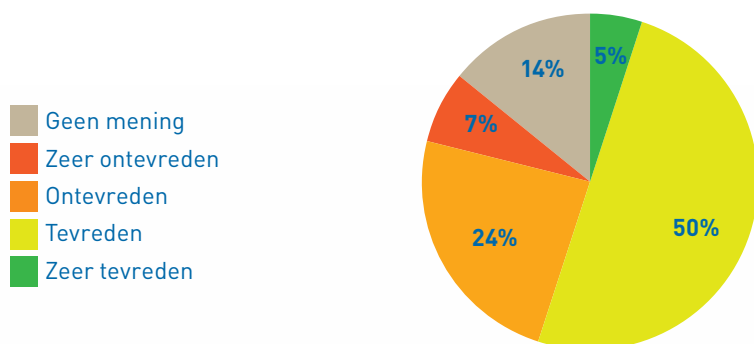
Onderwerp	Aantal respondenten	In % van totaal (N= 85)
De eigen professionele ontwikkeling van docenten	75	88%
De inhoud van de lesstof	68	80%
De wijze waarop de lesstof wordt aangeboden	66	78%
Voordat voor een bepaalde onderwijsvisie wordt gekozen wordt eerst met (een afvaardiging van) docenten overlegd over de gevolgen die dit heeft voor o.a. docenten	55	65%
Of, wanneer en hoe docenten digitale leermiddelen inzetten	55	65%
De wijze en/of het moment van toetsen	55	65%
De persoonlijke begeleiding van leerlingen	50	59%
Het contact met ouders	45	53%
Docenten worden intensief en vroegtijdig betrokken bij de invulling van studiedagen	43	51%
Het instellen van een afvaardiging van docenten (bijv. docentenberaad) die regelmatig met de directie overleg voert over het schoolbeleid en de gevolgen voor de professionele ruimte van docenten op de school	33	39%
Anders	17	20%
Totaal aantal antwoorden	562	

Bron: Voion enquête onder schoolleiders (SEOR, 2019)

TEVREDENHEID

De ervaringen van de schoolleiders rond de introductie (voorbereiding en het proces) van het professioneel statuut zijn wisselend. Van de 86 scholen die in het onderzoek hierover hun

mening hebben gegeven, geeft ongeveer de helft aan hier tevreden over te zijn en vijf procent zeer tevreden. Verder is 24 procent ontevreden en bijna zeven procent zeer ontevreden.

Bron: Voion enquête onder schoolleiders (SEOR, 2019), N=86

BRONNEN EN INSPIRATIE

- [Quickscan professioneel statuut in het vo \(SEOR, 2019\)](#)
- [Pilots professioneel statuut: met ervaringen, tips en eindproducten](#)
- [Webinar Invloed op je eigen werk, het professioneel statuut helpt daarbij](#)
- Voor de totstandkoming van een professioneel statuut is soms de [Kijkwijzer professionele ruimte](#) van Voion gebruikt.
- Ook ondersteuning door externe partijen (AOB, VO-raad of onafhankelijke procesbegeleiders) kan behulpzaam zijn.

www.voion.nl

Voion, het Arbeidsmarkt & Opleidingsfonds voor het voortgezet onderwijs, zet zich in om samen met scholen vraagstukken op te lossen op het gebied van onderwijsarbeidsmarkt en veilig & vitaal werken. Voion ondersteunt schoolbesturen, directies, P&O'ers, mr'en, arbocoördinatoren, maar ook docenten, oop'ers en sociale partners. Voion ontsluit kennis, doet onderzoek, ontwikkelt nieuwe instrumenten en adviseert en begeleidt scholen in (pilot)projecten. Ook initieert en faciliteert Voion netwerken op verschillende niveaus, publiceert good practices en biedt trainingen aan. Voion werkt voor en samen met werkgevers en werknemers in het voortgezet onderwijs, en wordt bestuurd door de sociale partners in het voortgezet onderwijs.

